

Il Pizzo Cengalo e la Val Bondasca na chattan betg la calma

La crudada da crappa al Pizzo Cengalo e la bova che ha cuntanschì directamain suenter Bondo ils 23 d'avust è stada ina cumbinaziun globalmain fitg rara da dus eveniments da la natira. La pressiuin dal glatsch e da l'aua han chaschunà la crudada dal grip dal Pizzo Cengalo. Ina gruppa d'expertas e d'experts ha analisà l'eveniment e tratg emprimas conclusiuns. Il privel d'ulteriuras crudadas da crappa e d'ulteriuras bovas vegn a restar ils proxims onns.

Ils 23 d'avust 2017 èn crudads passa 3 milliuns meters cubic grip dal Pizzo Cengalo sin il glatscher sutvart. La crudada da crappa ha demoli bler glatsch en pauc temp, l'ha pulverisà e per part luentà. Ensemen cun aua dals conturns ha l'aua luada mess en moviment la crappa ed il material crudà. Questa massa è sa furmada ad ina bova che ha chattà la via tras la Val Bondasca fin giu en il fund da la val a Bondo. Questa cumbinaziun da process vegnia observada fitg darar sin l'entir mund, ha ditg dr. Jürg Schweizer, il manader dal WSL Institut federal per la perscrutaziun da naiv e lavinas SLF a Tavau.

Schweizer fa part da la gruppa d'expertas e d'experts ch'il chantun ha engaschà paucs dis suenter la crudada da crappa e la bova. La gruppa d'expertas e d'experts ha analisà ils eveniments, als ha sustegnì a superar, ha tratg emprimas conclusiuns scientificas ed identifitgà temas che duain vegnir perscrutads pli detagliadamain sco consequenza dals eveniments da questa stad tardiva. Latiers tutgan l'impurtanza dal la schelira permanenta che lieua e da l'aua en las sfessas da grip, la rolla dal glatscher en cas d'ina crudada sco er il svilup da la bilantscha d'aua en sedimentaziuns da crudadas.

Grondas crudadas da crappa s'annunzian normalmain ordavant

Las mesiraziuns hajan mussà ch'i spetgia in eveniment pli grond, ha ditg il geolog prof. Florian Amann. Pervia da spustaments pli gronds vegniva observà il grip. La paraid nordost, danunder ch'ils passa 3 milliuns meters cubic grip èn crudads, saja stada fitg quieta ils dis avant ils 23 d'avust. Quai saja sorprendent, perquai che crudadas da grippa pli grondas s'annunzian per il solit tras crudadas pli pitschnas.

Vinavant sajan passa 1 milliun meters cubic grip en moviment al Cengalo, ha suttastritgà Amann. Sin fundament da las experientschas al Pizzo Cengalo stoppia vegnir fatg quint ch'i dettia ulteriuras crudadas da grippa. Il giudicament da la situaziun geologica actuala inditgescha ch'i pon sa distatgar a lunga vista fin a 3 milliuns meters cubic material da la paraid.

Il privel da bovas resta

Sut il Pizzo Cengalo, en la Val Bondasca, sa chattan var 1,5 milliuns meters cubic material che vegnan mobilisads, sch'i ha avunda aua, e che pon avanzar sco bova fin a Bondo, ha declerà l'expert da bovas dr. Christian Tognacca. Suenter precipitaziuns fermas u novas crudadas da crappa stoppia perquai vegnir fatg quint ils proxims onns cun bovas pli pitschnas e pli grondas.

L'avust 2017 han pliras bovas cun en tut circa 500 000 meters cubic material cuntanschì Bondo, sco consequenza d'ina cumbinaziun da process. Quai saja dapli ch'ins haja spetgà l'onn 2012 tar la concepziun da las ovras da protecziun existentas, ha ditg Tognacca. In eveniment extrem sco quel da l'onn 2017 na saja er en il futur betg la basa per l'elavuraziun da chartas da privel e per la calculaziun d'ovras da protecziun; in tal vegnia classifitgà sco periclitaziun restanta.

Il chantun Grischun veglia emprender dals eveniments a Bondo e metter a disposiziun la savida er ad autras regiuns da las Alps, ha suttastritgà cusseglier guvernativ dr. Mario Cavigelli. Ina tala gruppa d'expertas e d'experts saja vegnida engaschada per l'emprima giada e saja sa cumprovada fitg sco element per dumagnar ils eveniments. La finamira saja quella da sa preparar anc meglier per eveniments futurs.

La vischnanca da Bregaglia sa preparia per ulteriurs eveniments, ha declerà da sia vart la presidenta communal Anna Giacometti. Ensemen cun las personas spezialisadas dal

chantun vegnia elavurà actualmain il concept da protecziun futur. Fin a la realisaziun da tal restian en funcziun ils rempars provisorics pli auts a Bondo, a Spino ed a Promontogno. Els dettian segirezza als vitgs sco er a las abitantas ed als abitants.

**Las commembras ed ils commembers da la gruppa d'expertas e d'experts:
expertas ed experts d'ordaifer**

- Florian Amann, prof. dr., professor a l'institut per geologia d'inschigneria ed idrogeologia, RWTH Aachen University
- Yves Bonanomi, geolog, manader Bonanomi SA - cussegliazions geologicas, Igis
- Martin Funk, prof. dr., manader da la partiziun "glaziologia" al laboratori per retschertgas idraulicas, idrologicas e glaziologicas, SPF Turitg (commember da la gruppa d'expertas e d'experts fin ils 28-10-2017)
- Matthias Huss, dr., docent al laboratori per retschertgas idraulicas, idrologicas e glaziologicas, SPF Turitg (commember da la gruppa d'expertas e d'experts dapi ils 29-10-2017; empè da Martin Funk)
- Christoph Graf, collavuratur tecnic per idrogeologia alpina e moviments da massa, torrents e moviments da massa, institut da perscrutaziun WSL Birmensdorf
- Nils Hählen, manader da la partiziun "privels da la natira", uffizi da guaud dal chantun Berna KAWA
- Andrew Kos, dr., CEO da la Terrasense Switzerland SA - Geological risk prevention, Buchs SG
- Marcia Phillips, dr., manadra da gruppa "naiv e schelira permanenta, schelira permanenta e climatologia da la naiv", WSL - Institut federal per la perscrutaziun da naiv e lavinas SLF, Tavau
- Jürg Schweizer, dr., manader dal WSL Institut per la perscrutaziun da la naiv e da las lavinas SLF, Tavau
- Christian Tognacca, dr., manader Beffa Tognacca ScRL - economia d'aua e construcziun da flums, Claro

Gremi specialisà chantunal

- Reto Hefti, manader da l'uffizi da guaud e privels da la natira (UGP)
- Urban Maissen, vicemanader da l'uffizi, UGP
- Christian Wilhelm, dr., manader dal sector "privels da la natira", UGP
- Andreas Huwiler, geolog, UGP
- Martin Keiser, specialist per privels da la natira, regiun 5, UGP
- Roderick Kühne, manader da project, cussegliaier local da privels da la natira (CLP), UGP
- Eva Lunz, collavuratura tecnica per privels da la natira, UGP
- Marcel Roth, manader da la partiziun "correcziun dals curs d'aua", uffizi da construcziun bassa (UCB)

Infurmaziuns:

- cussegliaier guvernativ dr. Mario Cavigelli, schef dal departament da construcziun, traffic e selvicultura dal Grischun, tel. 081 257 36 01, e-mail mario.cavigelli@bvfd.gr.ch
- Reto Hefti, selvicultur chantunal, uffizi da guaud e privels da la natira, tel. 081 257 38 51, e-mail Reto.Hefti@awn.gr.ch
- Christian Wilhelm, manader dal sector "privels da la natira", uffizi da guaud e privels da la natira, tel. 081 257 38 52, e-mail Christian.Wilhelm@awn.gr.ch

Servetsch da medias, chanzlia chantunala dal Grischun, CH-7001 Cuir

Gremi: departament da construcziun, traffic e selvicultura

Funtauna: rg departament da construcziun, traffic e selvicultura

Data: 15-12-2017